

הדרשה השבועית

הרב אפרים כחלון שליט"א

שיחות מוסר ודרשות
על סדר פרשיות השבוע

פרשת

יתרו

הוצאת ארגון "בעזרת השם"

הרב אפרים כחלון שליט"א
RabbiEfraim@BeEzratHaShem.org

פְּרִשֵׁת יִתְרוֹ

פְּרִשֵׁת יִתְרוֹ

גְּדֻלַּתוֹ שֶׁל גְּדוּל

עֲצַת יִתְרוֹ

בְּפְרִשֵׁת הַשְּׁבִיעִי מְסַפֵּר לְיִתְרוֹ מִגִּיעַ וְנִפְגַּשׁ עִם מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, וּמְסַפֵּרֵת הַתּוֹרָה: "וַיֵּרָא חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה לְעַם וַיֹּאמֶר מָה הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה לְעַם מִדּוּעַ אַתָּה יוֹשֵׁב לְבַדְדָּךְ וְכָל הָעָם נֹצֵב עֲלֶיךָ מִן בְּקָר עַד עֶרֶב. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹתְנוֹ כִּי יָבֹא אֵלַי הָעָם לְדַרְשׁ אֱלֹהִים. כִּי יִהְיֶה לָהֶם דְּבָר בָּא אֵלַי וְשִׁפְטֵתִי בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ וְהוֹדַעְתִּי אֶת חֻקֵי הָאֱלֹהִים וְאֶת תּוֹרֹתָיו. וַיֹּאמֶר חֹתֵן מֹשֶׁה אֵלָיו לֹא טוֹב הַדְּבָר אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה. נָבֵל תִּבְל גַּם אַתָּה גַּם הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר עִמָּךְ כִּי כָבֵד מִמֶּךָ הַדְּבָר לֹא תוּכַל עֲשֹׂהוּ לְבַדְדָּךְ" (שְׁמוֹת יח, יד - ט). וּבִקְצָרָה - יִתְרוֹ אוֹמֵר לְמֹשֶׁה: אַתָּה לֹא תִסְתַּדֵּר עִם כָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁבָּאִים אֵלֶיךָ, אַתָּה צְרִיךְ עֲזָרָה.

וְאִם נָשִׁים לֵב, יֵשׁ כָּאֵן הַדְּגִשָׁה חוֹזֶרֶת שׁוֹב וְשׁוֹב, שֶׁהָעָם בָּא לְדַרְשׁ אֶת אֱלֹקִים, וְלִשְׁמַע אֶת חֻקֵי הָאֱלֹקִים. וְהִלֵּא הַדְּבָרִים פְּשׁוּטִים שֶׁעַל חֻקֵי הָאֱלֹקִים בָּאוּ אֶל מֹשֶׁה, וְלָמָּה מְדַגֵּישׁ זֹאת הַכְּתוּב?

שְׂאֵלָה נּוֹסֶפֶת שֶׁיֵּשׁ לִשְׂאֵל, הֲרֵי עַל עַם יִשְׂרָאֵל נֹאמֵר "רִק עִם

גְּדֻלַּתוֹ שֶׁל גְּדוּל

חֲכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגְּדוּל הַזֶּה” (דְּבָרִים ד, ו), לְמָה הֵם לֹא חָשְׁבוּ לְבַד לְלַכֵּת לְשֵׂאל עוֹד גְּדוּלִים, הֲלֹא הָיָה אֶת אֲהֲרֹן הַכֹּהֵן וּכְנִיּוֹ, וְאֶת נְשִׂיאֵי הָעֵדָה שֶׁל כָּל שֹׁבֵט וְשֹׁבֵט, וְעוֹד הַרְּבֵה חֲכָמִים וְגֵאוּנִים, לְמָה הֵם בְּחָרוּ לְלַכֵּת רַק לְמִשְׁה רַבְּנוּ, וְלַעֲמֹד בְּשִׁבִיל זֶה “מִן הַבִּקְרָע עַד הָעֶרֶב” (עֵינֵי שְׁמוֹת יח, יד)?

מָה גַם שֶׁהֵעֵצָה שֶׁל יִתְרוֹ הִיא לֹא כְּזוֹ ‘גֵּאוּנִית’, פְּשוֹט לְקַחַת עֵזְרָה שִׁישְׂאָלוֹ עוֹד אַנְשִׁים, מָה שֶׁמְקַבֵּל בְּכָל חֶצֶר רַבְּנִית, אוֹ אִפְלוּ לְהַבְדִּיל בְּכָל מִשְׁרָד מְמַשְׁלֵתִי, וְלְמָה לֹא חָשְׁבוּ עַל הָרַעְיוֹן הַזֶּה עוֹד לְפָנַי שֶׁהִגִּיעַ יִתְרוֹ?

שִׂאָלָה אַחֲרוֹנָה שֶׁשִׂיכַת לְנוֹשֵׂא שְׁלֵנוּ, חֲזוֹ”ל הַחֲמִירוֹ מְאֹד בְּעֵינָיו הַהֲלִיכָה לְדוֹן לְפִי דֵינֵי הַגּוֹיִם, וְאָמְרוּ: ‘כָּל הַדֵּן בְּדֵינֵי עֹכוֹ”ם וּבְעֶרְכָּאוֹת שְׁלֵהֶן אִף עַל פִּי שֶׁהָיוּ דֵינֵיהֶם כְּדֵינֵי יִשְׂרָאֵל הָרִי זֶה רָשָׁע וּכְאֵלוֹ חָרַף וְגִדַף וְהָרִים יָד בְּתוֹרַת מִשְׁה רַבְּנוּ’ (הַרְמַבַּ”ם בְּהַלְכוֹת סִנְהֶדְרִין פָּרָק כו הֲלָכָה ז), וְהַשְׂאָלָה הַמַּתְבַּקֶּשֶׁת, לְמָה לֹא לְסַמֵּךְ עַל ‘כְּבוֹד הַשׁוֹפֵט’ שֶׁיְכוּל לְפַסֵּק לְפִי מָה שֶׁנֶּרְאָה לוֹ?

מַעֲלַת הַדֵּינִים

וּכְדֵי לַעֲנוֹת עַל הַשְּׂאֵלוֹת עָלֵינוּ לְלַמֵּד אֶת מַעֲלַת הַדֵּינִים שֶׁדֵּינִים בְּדֵינֵי הַתּוֹרָה. הַתּוֹרָה מְצַוָּה עָלֵינוּ בְּפָרָשָׁה הַבָּאָה “וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמֹעַ לְפָנֵיהֶם” (שְׁמוֹת כֹּא, א) “לְפָנֵיהֶם” - וְלֹא לְפָנַי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים (גִּטִּין דָּף פח עֲמוּד ב), אִם יֵשׁ לָהּ תְּבִיעָה? קִדְּם כָּל לְלַכֵּת לְבֵית הַדִּין, אִם הַנִּתְבַּע לֹא מְעַנֵּן לְבוֹא אֶפְשָׁר לְקַבֵּל אֲשׁוֹר לְלַכֵּת לְדוֹן בְּעֶרְכָּאוֹת שֶׁל גּוֹיִם (שְׁלַחַן עָרוּךְ חֲשׁוֹן מִשְׁפָּט סִימָן כו סעִיף ב). כִּי הַדֵּין שׁוֹאֵב אֶת כַּח פְּסִיקָתוֹ מֵהַתּוֹרָה שֶׁהִיא הָרַצוֹן הָאֱלֹקִי, וְלָכֵן אָמְרוּ חֲזוֹ”ל (בְּשַׁבַּת דָּף י עֲמוּד א) שֶׁכָּל דֵּין שֶׁדֵּן דִּין

פְּרִשְׁת יִתְרוֹ

אָמַת לְאֵמֶתוֹ נַעֲשֶׂה שְׂתַף לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. מַה זֶה 'דִּין אָמַת לְאֵמֶתוֹ'? (תּוֹסֵפוֹת מְסַכֶּת מְגִלָּה דָּף טו עמוד ב דְּבוּר הַמַּתְחִיל זֶה הַדָּן) דִּין שְׂאִין בּוֹ אֶפְלוֹ אַחוּז אַחַד מֵהַרְצוּנוֹת הָאִישִׁים שְׁלוֹ, הוּא לֹא נְגוּעַ, לֹא קָרוֹב מִשְׂפָּחָה, וְאִין לוֹ שׁוּם שְׂיָכוֹת לְנוֹשָׂא, אֲלֵא כָּל מְגַמְתּוֹ לְגִלוֹת אֶת רְצוֹן הַשֵּׁם בְּדִין הַזֶּה. וְזוֹ הַסְּבֵה שְׂאוּהָב וְשׁוֹנֵא פְּסוּלִים לְדוֹן (עֵינֵי שְׁלַחַן עֲרוּךְ חֲשׁוֹן מִשְׁפֵּט סִימָן לֶג סְעִיף א), כִּי בְּרַגַע שְׂפִדִין מְעַרְבִים רְגִשׁוֹת אִישִׁים זֶה כְּבָר לֹא דִבֵּר הַשֵּׁם.

הַמְּחֻקְקִים מִדַּעְתָּם

וּלְהַבְדִּיל מִחֻקֵי הַגּוֹיִם, שְׂיָשֵׁב לוֹ מְחֻקֵּי בְּרִיטִי לְפָנֵי מֵאָה שָׁנָה, עֵשׂוֹן סִיגָר קוֹבְנֵי, סֶלְסֶל בְּשִׁפְמוֹ וְחֶשֶׁב: 'נִרְאָה לִי שְׂחֻק כְּזֶה יִהְיֶה חֻק טוֹב'. מִי אָמַר? אִוְלֵי הַחֻק הַזֶּה יִפְגַּע בְּצַבּוֹר? אִוְ שְׂיֹשֵׁב לוֹ אֵיזָה לוֹרֵד אֲנִגְלִי וְאוֹכֵל קְרוֹאָסוֹן צְרַפְתִּי, וּמְחַלֵּיט לְפֶסֶק כֶּף וְכֶף וְכֵלָם עוֹנִים אָמֵן. לְמָה שְׂהַמְחֻשְׁבוֹת שְׁלוֹ וְהַהֲגִיגִים שְׁלוֹ יְחִיבוּ אֶת הַמִּין הָאֲנוּשִׁי לְפַעַל עַל פִּיָּהֶם? הֲרִי אִין אָדָם שְׁלֵא טוֹעָה, וְאֶפְלוֹ מִשֶּׁה רַבְּנוֹ 'שְׂפָא לְכָלֵל כְּעַס בָּא לְכָלֵל טְעוֹת' (סִפְרֵי בְּמִדְבָר פְּרִשְׁת מִטוֹת פְּסָקָא קִנּוּ), וְלִכֵּן בְּכָל חֻק כְּשֶׁהוּא חֻק אֲנוּשִׁי יֵשׁ סְכוּי שְׂהַחֻק הַזֶּה הוּא חֻק טְעוֹת שְׂיָכוֹל לְפַגַּע וְלְהַזִּיק, אֲבָל בְּשַׁעַה שְׂהַחֻק הוּא חֻק אֲלֻקִי, אִין אֶפְשָׁרוֹת לְהַתּוֹפֵחַ, זֶה רְצוֹן ה' בֵּין אִם אַתָּה מִבֵּין וּבֵין אִם לֹא.

וְזוֹ הַסְּבֵה הַיְחִידָה שְׂצָרִיף לְקַבֵּל אֶת מְרוֹת הַדִּין, כִּיּוֹן שְׂפִסְקִיתוֹ הִיא לֹא דַעְתּוֹ אֲלֵא דַעַת הַתּוֹרָה הַעוֹבְרַת בְּמִסְוֶרָה אִישׁ מִפִּי אִישׁ עַד מִשֶּׁה רַבְּנוֹ שְׂגִלָּה לְנוֹ אֶת רְצוֹן הַשֵּׁם בְּכָל דְּבַר וְעִנְיָן.

כָּל אָדָם גָּדוֹל, בְּרַגַע שְׂחַלִּילָה יִסְטֶה מִדְּרֶךְ הַתּוֹרָה - בְּאוֹתוֹ רַגַע הוּא כְּבָר לֹא אָדָם גָּדוֹל. דִּין שְׂיַחְלִיט לְפֶסֶק לְפִי מַה שְׂנִרְאָה לוֹ

גְּדֻלַּתוֹ שֶׁל גָּדוֹל

ולא כפי שִׁנְפָסֵק בְּשִׁלְחֹן עָרוּף, כֹּל תּוֹרָתוֹ וּגְדֻלָּתוֹ תִּפְסַק בְּאַחַת.

“עַם מְרֻדְכִי”

הַגָּאוֹן רַבִּי רְאוּבֵן כַּץ זצ"ל שֶׁהִיא אַב בֵּית דִּין פֶּתַח תְּקוּהָ (נִפְטָר י"ז בְּחֶשְׁוֹן ה'תשכ"ד), מָרַן הָרַב עוֹבְדֵיהָ יוֹסֵף זצ"ל בְּצַעֲרֵירוֹתוֹ יָשַׁב אֹתוֹ בְּאוֹתוֹ הָרַכֵּב בְּבֵית הַדִּין, הוּא נִתֵּן גַּם הַמְלָצָה חֲמָה לְסַפֵּר יַבִּיעַ אָמַר שֶׁל מָרַן הָרַב עוֹבְדֵיהָ, מֵה שְׁמוּבָא בְּתַחֲלַת שׁו"ת יַבִּיעַ אָמַר חֶלֶק ב'. הוּא הָיָה גָּאוֹן גָּדוֹל וְכָתַב כְּמָה סְפָרִים, בִּינֵיהֶם סִפְרוֹ דְּוִדְאֵי רְאוּבֵן עַל הַתּוֹרָה (הַדְּפָס בְּפִיטְרִיקוֹב בְּשָׁנַת תרפ"ח), וּבְפָרֶשֶׁת וַיִּשְׁלַח (דף לא עמוד א) הִבִּיא מֵה שֶׁשָּׁמַע מִפִּי מוֹרוֹ וְרָבּוֹ הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק מָרַן רַבִּי יֶצְחָק בְּלֹר זצ"ל, תְּלִמִּיד רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִסְלַנְט זצ"ל וּמְמַשֵּׁף דְּרָכּוֹ, שֶׁהֶעִיר לוֹ בְּיַלְדוּתוֹ עַל הַפְּסוּקִים שְׁבַמְגַלַּת אֶסְתֵּר "וְכָל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ כֹּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְהֶמֶן כִּי כֵן צָוָה לוֹ הַמֶּלֶךְ וּמְרֻדְכִי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה", וּכְשֶׁסִּפְרוּ לְהֶמֶן שֶׁמְרֻדְכִי לֹא מִשְׁתַּחֲוֶה (עֵין אֶסְתֵּר ג, ד) אוֹמֵר הַכְּתוּב "וַיִּכְזּוּ בְּעֵינָיו לְשַׁלַּח יָד בְּמְרֻדְכִי לְבַדּוֹ כִּי הִגִּידוּ לוֹ אֶת עַם מְרֻדְכִי וַיִּבְקֶשׁ הֶמֶן לְהַשְׁמִיד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל מְלָכוֹת אַחַשְׁוֵרוּשׁ עַם מְרֻדְכִי" (אֶסְתֵּר ג, ו). וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְשֶׁאֵל מֵה הַשְׂיָכוֹת בְּמֵאֵמֶר הַכְּתוּב "וַיִּכְזּוּ בְּעֵינָיו לְשַׁלַּח יָד בְּמְרֻדְכִי לְבַדּוֹ" לְהַמְשִׁךְ הַכְּתוּב "כִּי הִגִּידוּ לוֹ אֶת עַם מְרֻדְכִי", שֶׁמִּשְׁמַע שֶׁאֵלּוֹ מְרֻדְכִי לֹא הָיָה מֵעַם יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה מְבֻזָּה בְּעֵינָיו לְשַׁלַּח יָד בְּמְרֻדְכִי לְבַדּוֹ, הֲרִי אִם מְבֻזָּה בְּעֵינָיו לְהַרְגֵּ אָדָם יְחִיד מֵה זֶה מִשְׁנֵה מְאִיזָה עַם הוּא? - כֶּף שֶׁאֵל רַבִּי יֶצְחָק בְּלֹאזֶר.

גְּדֻלַּת הַתּוֹרָה

וּמִבְּאֵר, שְׁכִינּוֹן שֶׁתְּכַלִּית הֶמֶן הִיתָה שְׁכָלָם יַעֲשׂוּ אוֹתוֹ לְאֵלוֹהַּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ (עֵין בְּמַגְלַה דף יט עמוד א, וּבְסִנְהֶדְרִין דף סא עמוד ב. וְעֵין

פְּרִשְׁת יִתְרוֹ

עוד בספר תורה תמימה על מגלת אסתר פרק ג הערה ד), בתחלה פנה אל כהני הדתות שבכל אמה ולשון, כי ידע שבשעה שיאמינו בו כהני הדתות שוב כל המון העם ילכו אחריהם כסמים בארבה. וכאשר בא לעם ישראל גם כן התחיל עם מרדכי שהיה ראש לכל החכמים (עין מגלה דף י צמוד ב) ומיושבי הסנהדרין (מגלה דף יג צמוד ב) לכפותו שיכרע לפניו, וכשסרב רצה לכפותו לבדו עד שיכרע לפניו. אבל אמרו לו שגם אם יכף את מרדכי ויקבל דתו, לא יועיל מאומה אצל ההמון בית ישראל, כי לו יהא שרפן של כל בני הגולה כדגמת רבי עקיבא איגר זכר צדיק וקדוש לברכה בשעתו או הגאון החסיד מוילנא זכר צדיק וקדוש לברכה יאמר שמתר לאכל בשר ולשתות יין בשבוע שחל בו תשעה באב שהוא אסור דרבנן (עין שלחן ערוך ארח חיים סימן תקנא סעיף ט) או אפלו מראש חדש מנחם אב (שם), לא יקל הדין אצל עם ישראל, אלא יאמרו שהגאון חס ושלום סרח, כי אצל עם ישראל אפלו אסורי דרבנן וכל שכן דיני התורה אי אפשר לבית דין אחר לבטלו (עין עדיות פרק א משנה ה), והדין חזק יותר מגדול הדור, כי האמה הישראלית לא תשמע אפלו למנהיגיה לבטל איזה דין או מנהג יהודי, ואינם כשאר העמים שנמשכים אחרי כהניהם אפלו לבטל דתם, וכששמעו המן את טבע היהודים, שאינם נמשכים גם אחרי גדול האמה לבטל דין אחד מתורתם - "ויבזו בעיניו לשלח יד במרדכי לבדו" שמרדכי יכרע לו וישתחוה, כי לא יועיל בזה להטות כל העם "כי הגידו לו את עם מרדכי" - שלא ישמעו גם למרדכי לעבד עבודה זרה, שהרי אף אם יאנס את מרדכי ויאות לו, יאבד אמונתו אצל היהודים והם לא יכרעו. וכדי להשיג רצונו בקש לכפות את כל העם, ולכן ויבקש "להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן" (אסתר ג, יג), והדבר נכבד

גְּדֻלַּתוֹ שֶׁל גְּדוּל

למבין ודברי פי חכם חכמה' [ועי'ן עוד כמה שכתב בזה בספר ערבי נחל פרשת ויחי - דרוש ב].

והדברים נוראים ונפלאים, עד כמה התורה גדולה מכל גדול, שהגדול ביותר לא יצליח לבטל אפלו דין קטן בתורה, אלא אדרבה יתפשט בטול עליו ויפרסמו עם ישראל איש לרעהו סרחונו (ספר כוכבי אור לרבי יצחק בלאזר מאמר נא), ואת הסוד הזה אפלו המן הרשע ידע. וכיוצא בזה נאמר גם על שלמה המלך: 'אמר הקדוש ברוך הוא יאבד שלמה ואלף כמותו ולא תעקר אות אחת מהתורה' (ירושלמי סנהדרין פרק ב הלכה ו).

הַרְמַבָּ"ם וְהַשֵּׁיחַ

ומספר על שייח' ערבי שבא לאדונו הרמב"ם לערער על אמתות ודיוק המסרת היהודית, ושהדת המסלמית יותר מדיקת. הרמב"ם הציג לו לעשות נסיון, "ביום ששי בדרשה הקבועה תתן לי לדרש במסגד במקומה, המסלמים יחשבו שאני השייח' החדש, ותראה מה יקרה" השייח' הסכים, וביום ששי הגיע הרמב"ם לדרש את הדרשה השבועית, הוא דרש להם הפוך מכל מה שאמר השייח' בשבוע שעבר. כלם הקשיבו, סוף סוף 'שייח' שמדבר יפה לענין, דברים נעימים! בסיום הדרשה כלם מחאו כפיים ובאו לבקש ברכות.

לאחר הדרשה אמר הרמב"ם לשייח': "ראית איך כלם קבלו את כל מה שאמרתי, אפלו שזה הפוך מכל מה שאתה דורש להם כבר שבועות. מחר ביום שבת תבא לבית הכנסת ותראה בעיניך את אמתות הדת היהודית". בשבת הרמב"ם הגיע עם השייח'.

פְּרִשְׁת יִתְרוֹ

לְבֵית הַכִּנְסֹת וְהַשְּׂיִיחַ' מְחַכָּה לְרֵאוֹת מֵה יְהִיָּה.

כְּשֶׁהֲגִיעָה קְרִיאַת הַתּוֹרָה, הֶרְמַבְ"ם הָיָה הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה, הַתְּחִיל הֶרְמַבְ"ם לְקַרֵּא, וּבְכוּנָה טָעָה בְּהִגִּית הַמַּלִּים. מִיַּד כָּל בֵּית הַכִּנְסֹת תִּקַּן אוֹתוֹ, וְשׁוֹב הֶרְמַבְ"ם קוֹרֵא וּמְדַלֵּג מִלָּה וְכָל בֵּית הַכִּנְסֹת 'צוּעִיקִים' אֶת הַתְּקוּן, וְכֵכָה עָשָׂה הֶרְמַבְ"ם עוֹד כַּמָּה 'טָעִיּוֹת' כְּאֵלֶּה וְכָלֶם מִתְּקַנִּים אוֹתוֹ.

עַד שֶׁהֲגַבְּאֵי שֶׁל בֵּית הַכִּנְסֹת נִגְשׁ אֶל הֶרְמַבְ"ם וְאָמַר לוֹ: "אֲדוֹנֵנוּ רַבְּנוּ מֹשֶׁה בֶּן מִיִּמּוֹן, אֵתָה אוֹר לְעֵינֵינוּ אָבֵל זֶה לֹא הַשְּׁבוּעַ שְׁלָךְ, לֶךְ תְּנוּחַ, יֵשׁ פֹּה מִיִּשְׁהוּ אַחַר שֶׁהִכִּין אֶת הַפְּרָשָׁה, הוּא יִקְרָא בְּמִקוּמָךְ. הַכְּבֵד וְשֵׁב בְּמִקוּמָךְ, זֶה לֹא הַפְּרָשָׁה שְׁלָךְ, אוֹלֵי אֵתָה טְרוּד עִם הַמַּלְךְ וְהַשָּׂרִים, אֲנַחְנוּ רוֹצִים לְשַׁמַּע קְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּלֵי טָעִיּוֹת". בְּאוֹתוֹ רִגַע פָּנָה הֶרְמַבְ"ם לַשְּׂיִיחַ' וְאָמַר לוֹ: אֵתָה רוֹאֵה אֶת הַהֶבְדֵּל בֵּין הַמַּסְלָמִים לַיהוּדִים, הֵיִהוּדִים שׁוֹמְרִים בְּאֲדִיקוֹת עַל כָּל מִלָּה, אוֹ הִגִּיָּה שֶׁבְּקְרִיאַת הַתּוֹרָה, וְאֶפְלוּ אִם הֶרַב הַגְּדוּל טוּעָה, מִיַּד כָּלֶם מִתְּקַנִּים אוֹתוֹ, אֵי אֶפְשָׁר לְשַׁנוֹת אֶת הַמַּסְרֵת גַּם אִם אֵתָה הֶרַב הַכִּי גְדוּל. לְעַמַּת דַּת הָאִסְלָאם שֶׁכָּל מֵה שֶׁאֲמַרְתִּי קִבְּלוּ הַמַּסְלָמִים כִּי הַשְּׂיִיחַ' לֹא טוּעָה, וְאִם הוּא אָמַר זֶה נִכּוֹן...".

גְּלוּי שִׁבְתָּאֵי צְבִי

הַדְּרָךְ הַמְּפֹלָאָה הַזֶּה שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל בְּדַבְּקוֹת מְחַלְטֵת בְּתוֹרַת אֲמַת, סִיעָה לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּכָל תְּקוּפַת גְּלוּתָנוּ לְגַלוּת מִי הֵם גְּדוּלֵי הַתּוֹרָה הָאֲמַתִּיִּים, וּמִי הֵם כְּאֵלֶּה שֶׁצָּרִיךְ לְהַתְּרַחַק מֵהֶם לְמֵרוֹת גְּדוּלוֹתָם בַּתּוֹרָה. כִּךָּ גַּם מְשִׁיחַ הַשָּׁקֵר שִׁבְתָּאֵי צְבִי הַתְּגַלָּה כְּשֶׁרָאוּ אוֹתוֹ שׁוֹכֵב עַל גְּבוּ, דְּבָר שֶׁנֶּאֱסַר בְּשִׁלְחַן עָרוּךְ (אֲבָן הַעֶזְרֵי סִימָן כַּג

גְּדֻלַּתוֹ שֶׁל גְּדוּל

סעיף ג, וְהִבִּינוּ מֵהַמְעֻשָּׂה הַקָּטָן הַזֶּה שֶׁהוּא לֹא מְשִׁיחַ, וְאֶפְלוּ לֹא 'חֲמוּרוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ' (שֶׁאֵל אֲבִיךָ וַיִּגְדֶּךָ חֶלֶק ג עֲמוּד קלז).

הַדְּבָקוֹת בְּמִשְׁחָה רַבָּנוּ

אַחֲרֵי כָּל הַהִקְדָּמָה הַזֹּאת מְבֹאָרוֹת כָּל הַשְּׁאֵלוֹת שֶׁשָּׁאַלְנוּ. עַם יִשְׂרָאֵל בְּחָר לְבָא אֶל מִשְׁחָה אִישׁ הָאֱלֹקִים (דְּבָרִים לג, א) לְדָרֵשׁ אֱלֹקִים (שְׁמוֹת יח, טו) וְאֵת חֻקֵּי הָאֱלֹקִים (שָׁם פְּסוּק טז), וְלִכְן הֵם לֹא הִלְכוּ לְאַף אָדָם אַחֵר גְּדוּל כְּכֹל שִׁיְהִיָּה, כִּי אֶצֶל מִשְׁחָה רַבָּנוּ 'הָיָה מְצֻטָּדֵק הַדִּין לְאַמְתּוֹ וְדָבָר זֶה לֹא יִמָּצֵא בְּזוּלָתוֹ' (אִזּוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ שְׁמוֹת פָּרָק יח פְּסוּק טו), כִּי שִׁכְיִנָּה הִיְתָה מְדַבְּרַת מִתּוֹךְ גְּרוֹנוֹ שֶׁל מִשְׁחָה (עֵינֵי בְּזֹהַר הַקְּדוֹשׁ פְּרִשְׁת פְּנִיחָס דָּף רלב עֲמוּד א, וּבְדַבְּרֵי רַבָּנוּ בְּחִי בַּמְדָּבָר פְּרִשְׁת מִטּוֹת פָּרָק לב פְּסוּק כז, וּבִסְפָר פְּרִי צְדִיק לְרַבִּי צְדוּק הַכֹּהֵן מְלוּבָלִין בְּפְרִשְׁת יִתְרוֹ אוֹת ד וְעוֹד), וְזֶה הָיָה חֲפָצָם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, לְדַעַת אֵת רְצוֹן הַשֵּׁם בְּכָל דְּבָר, בְּלִי שׁוּם שְׁקוּלִים אֲנוּשִׁים שֶׁל גְּדוּל כְּכֹל שִׁיְהִיָּה. וְאֵת זֶה יִתְרוֹ לֹא הִבִּין, הוּא הָיָה רָגִיל מְבִית אֲבָא' שְׁמָה שְׁאוּמֵר 'כֹּהֵן מְדִיִן' (עֵינֵי שְׁמוֹת יח, א) אוֹ כָּל אִישׁ דָּת אַחֵר, מִיָּד מִתְקַבְּלִים דְּבָרָיו כְּדַבֵּר הָאֱלֹקִים, וְכֵאֵן הוּא רוֹאֵה אֶצֶל עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא מוֹכְנִים לְקַבֵּל עַל עֲצָמָם אֶף וְרַק אֵת רְצוֹן הַשֵּׁם לְלֹא שׁוּם תּוֹסֶפֶת מַחְשְׁבָה שֶׁל אִישׁ דָּת, וְלִכְן הִלְכוּ לְמִשְׁחָה רַבָּנוּ שֶׁכָּל דְּבָרָיו הָיוּ עַל פִּי ה'.

מִשְׁחָה וְדַבֵּר הָאֱלֹקִים

וּבְדַרְכָּנוּ יִבְאֵר הַמְּדָרֵשׁ הַמְּפֹלָא (מְכִילְתָּא דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי פָּרָק יח פְּסוּק טו) "וַיֹּאמֶר מִשְׁחָה לְחַתְּנוֹ כִּי יִבֵּא אֵלַי הָעָם לְדָרֵשׁ אֱלֹקִים" - 'דְּבָר זֶה שֶׁאֵל יְהוּדָה אִישׁ כִּפָּר עֲכּוֹ אֵת רַבֵּן גְּמְלִיאֵל, מֶה רָאָה מִשְׁחָה לֹאמֵר כֹּךְ כִּי יִבֵּא אֵלַי הָעָם לְדָרֵשׁ אֱלֹקִים. אָמַר לוֹ: וְאִם לָאוּ

פְּרִשְׁת יִתְרוֹ

מה יאמר, כי יבא אלי העם לדרוש? כשאמר אלקים יפה אמר!.

והדברים צריכים באור (עין בספר חומת אגף להגאון חיד"א פְּרִשְׁת יתרו אות ה מה שבאר בזה). ולדרבנו יבאר, יהודה איש כפר עכו שואל את רבן גמליאל: הרי משה רבנו הוא כבר אדם גדול, נביא שאין למעלה מנבואתו, והוא אביהן של כל הנביאים שקדמו לפניו והבאים אחריו, הכל הם למטה ממנו במעלה, והוא בחיר ה' מכל המין האנושי (רמב"ם בפרוש המשניות מסכת סנהדרין פרק י משנה א), ועם ישראל כבר מאמינים בו (עין שמות יד, לא), למה בכל דבר הוא צריך לומר את דבר האלקים, מה, הוא לא יכול להחליט לבד? תגיד מה שנראה לך! על זה אמר לו רבן גמליאל: לא ולא, כל הגדלה של משה היא כשבאים אליו העם לדרוש את אלקים, ולכן הוא לא אמר "כי יבא אלי העם לדרוש" - העם לא היה בא אליו לשמע את הרעיונות או הדרשות שלו, אלא אף ורק "לדרוש אלקים" - זו הגדלה של משה רבנו, ושל עם ישראל שתכליתם ומגמתם היתה אף ורק "לדרוש אלקים".

וזו הגדלה של כל גדול אמתי, שכל דבר ששואלים אותו הוא אומר את דעת התורה, ולא את מה שנראה לו, מתאים לו, או נחמד לו לומר.

וזו הסבה שמשה רבנו לא העמיד עוד עוזרים שיעזרו לו, שלא רק שהעם לא ירצה ללכת אליהם, אלא גם מי אמר שהם יהיו מספיק אמתיים ויאמרו אף ורק את דבר השם בלי לערב את מה שנראה להם?

ועל זה אומר לו יתרו שבכל אפן יקח עזרה, ומה עם החששות הללו? לזה יש פתרון שאותם העוזרים רק את "כל הדבר הקטן ישפטו הם" (שמות יח, כב), ויתרו שהפיר את האגו האנושי, ידע

גְּדֻלַּתוֹ שֶׁל גְּדוּל

שֶׁהַחֹשֶׁשׁ הַגְּדוּל שֶׁהָאָדָם יֹאמֵר אֶת דַּעְתּוֹ וּמֵה שֶׁנִּרְאָה לוֹ וְלֹא אֶת דְּבַר הַשֵּׁם זֶה דְּוָקָא בְּדַבְרֵי גְדוּלִים, שֶׁשֵּׁם הוּא יָכוֹל לְהִרְאוֹת אֶת כּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ, אֲבָל בְּדַבְרֵי קִטְנִים וּפְשוּטִים אֵין שׁוּם גְּדֻלָּה לְהִרְאוֹת אֶת דַּעְתּוֹ, וְלָכֵן יֹאמֵר אֶת רְצוֹן הַשֵּׁם לְלֹא כַּחַל וּסְרָק.

וְלִזְזָה הַסִּכִּים מִשָּׁה רַבְּנוֹ: "וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה לְקוֹל חֲתָנוּ וַיַּעַשׂ כֹּל אֲשֶׁר אָמַר" (שְׁמוֹת יח, כד). אֲלֵא שְׁכָאן מִשָּׁה רַבְּנוֹ נִתְפָּס'...

הַתְּפִיסָה עַל מֹשֶׁה

וּמוּבָא בַּמְדָּרָשׁ (מְכִילֵתָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי פָּרָק יח פְּסוּק כו) "וַשְׁפֹּטוּ אֶת הָעָם בְּכֹל עֵת אֶת הַדְּבַר הַקָּשֶׁה יְבִיאוּן אֶל מֹשֶׁה" - אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִשָּׁה, אַתָּה דָן אֶת הַקְּשִׁיּוֹת? הֲרִי בְנוֹת צְלַפְחָד בְּאֵין לְשֹׂאֵל בְּדִין שֶׁאֲפִלוּ תִינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן מְשִׁיבִין עָלָיו וְאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מֵה לְהַשִּׁיב, אֲלֵא "וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי ה'..." (בַּמְדָּרָב כז, ה).

דְּוָקָא בְּאוֹתָהּ הַנִּקְדָּה 'נִתְפָּס' הָעָנּוּ מִכָּל הָאָדָם מִשָּׁה רַבְּנוֹ (בַּמְדָּרָב יב, ג), בְּמֵה שֶׁהִיָּתָה מִשְׁמַעוֹת קִלָּה שֶׁהוּא יָכוֹל לַעֲנוֹת עַל הַשְּׂאֵלוֹת הַקְּשׁוֹת יוֹתֵר מֵאַחֲרִים, וְאוּלַי יִטְעַה הַטּוֹעָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּח עֲצָמִי וְשֶׁאֵין זֶה דְּבַר הַשֵּׁם אֲלֵא דְּבַר מִשָּׁה. וְכַדִּי לְהוֹצִיא מֵהַטְּעוֹת הַזֹּז 'אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִשָּׁה, הֲרִי בְנוֹת צְלַפְחָד בְּאֵין לְשֹׂאֵל בְּדִין שֶׁאֲפִלוּ תִינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן מְשִׁיבִין עָלָיו וְאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מֵה לְהַשִּׁיב' - אַחֲרֵי זֶה כָּלָם יִדְעוּ שֶׁלֹּא מִשָּׁה רַבְּנוֹ דָן אֶת הַקְּשִׁיּוֹת, אֲלֵא "הַכֹּל בְּיַד הַשֵּׁם וּמִיַּד הַשֵּׁם עָלָיו הַשְּׂכִיל" (עֲנֵן דְּבַרֵי הַיָּמִים א, כח, יט).

פְּרִשְׁת יִתְרוֹ

זֶה הַכֶּלֶל בְּמִסְלָה הָעוֹלָה בֵּית אֵל לְעוֹלָמָה שֶׁל תּוֹרָה, וְכַפִּי
שֶׁהִגְדִּירוּ חַז"ל וְאָמְרוּ כָּל הַמְתִּיָּהָר חֲכָמָתוֹ מְסִתְּלֶקֶת מִמֶּנּוּ (פְּסוּחִים
דף סו עמוד ב), הֲתִגְאִיתֶם? חֲשַׁבְתֶּם שִׁישׁ לָכֶם חֲכָמָה מִשְׁלָכֶם, יֵשׁ
לָכֶם מָה לֹאמַר בְּעֵנֶיךָ, מִיָּד חֲכָמַת הַשָּׁם מְסִתְּלֶקֶת וּמִשְׁמִים אוֹמְרִים:
”יִקוּמוּ נָא הַנְּעָרִים וַיִּשְׁחָקוּ לְפָנֵינוּ” (שְׁמוּאֵל ב, ב, יד) נִרְאָה אֶת
חֲכָמָתְכֶם וּבִינְתְּכֶם....